

De Bibliotheek

Z-O-U-T

TEGEN
MENSEN
TOEGEBAAR

de Bibliotheek
Z-O-U-T

De Bibliotheek Z-O-U-T is met elf locaties sterk vertegenwoordigd in de regio Zuidoost Utrecht. Veel mensen weten dan ook de weg naar één van deze locaties te vinden. Gratis of tegen een geringe vergoeding verschaft de Bibliotheek toegang tot informatie, kennis en cultuur. Niet alleen in de vorm van boeken, maar bijvoorbeeld ook in de vorm van ebooks, DVD’s, kranten en tijdschriften. Met een pluri-forme en evenwichtige collectie, heeft de Bibliotheek voor elk wat wils. Maar de Bibliotheek Z-O-U-T gaat verder. De Bibliotheek ontwikkelt zich steeds meer tot een centrum voor informatie, educatie, cultuur, ontmoeting en debat. Ook niet-leden weten de weg naar de Bibliotheek te vinden: om gebruik te maken van het internet, voor studie, voor rust en concentratie, voor een lezing, workshop, schoolbezoek of cultureel evenement.

Dat is terug te zien in de cijfers: de laatste jaren zien we een toename van het aantal bezoekers van de Z-O-U-T-bibliotheken, tegenover een daling van het aantal leden en uitleeningen. Die trend maakt het noodzakelijk om opnieuw te kijken naar de plek die de Bibliotheek Z-O-U-T inneemt in het -voor veel mensen- steeds complexere maatschappelijk leven. Samen met personeel, gemeenten en externe partijen heeft de Bibliotheek Z-O-U-T meerdere sessies georganiseerd om in kaart te brengen welke gemeentedoelen de komende jaren van belang zijn en welke rol de bibliotheken kunnen spelen in het realiseren van die doelen. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de Bibliotheek dat niet alleen doet, maar samen met welzijnsinstellingen, culturele instellingen, centra voor jeugd en gezin, ouderenbonden, gemeenten en scholen in de gemeente. Want, samen met politiek en inwoners zijn we verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de kernen van ons werkgebied. Door samen te werken, kan het best inzicht verkregen worden in de verschillende behoeften die bewoners hebben. Het gezamenlijk huisvesten van verschillende instellingen in de gemeenten, is zo bezien niet alleen vanuit financieel oogpunt een voordeel. Wanneer de partners een fysieke locatie delen, is het makkelijker om samen te werken en af te stemmen hoe het best invulling gegeven kan worden aan gemeentedoelen. Ook is het dan voor de inwoners van de kernen overzichtelijk waar hij of zij naartoe kan met vragen. De Bibliotheek biedt daarbij een laagdrempelige, waardevrije en openbare plek, waar men terecht kan voor informatie en ontmoeting.

Uitgangspunten

Leidend in de bepaling van het beleid voor de Bibliotheek Z-O-U-T 2016-2020, zijn de doelen die de gemeenten, waar de Bibliotheek actief is, stellen. De gemeenten hebben aangegeven de komende jaren nadruk te leggen op:

- **Het bestrijden van laaggeletterdheid**
- **Het organiseren van laagdrempelige, waardevrije ontmoetingen, zodat inwoners de mogelijkheid wordt geboden te participeren in de samenleving**
- **Professionele vraagafhandeling: de Bibliotheek is een laagdrempelige waardevrije omgeving waar makkelijk vragen gesteld worden van allerlei aard. Gemeenten willen dit gebruiken om de vraagafhandeling in verband met de 3 decentralisaties soepel te laten verlopen.**

Daarnaast is de Wet stelsel openbare Bibliotheekvoorzieningen (WsoB), die 1 januari 2015 van kracht is geworden, bepalend voor de manier waarop de Bibliotheek Z-O-U-T de komende vijf jaar invulling wil geven aan haar beleid. In de WsoB is vastgelegd dat iedere Nederlander toegang zou moeten hebben tot de Bibliotheek, zowel in fysieke als digitale vorm. Dit, omdat de Bibliotheek een publieke taak heeft, die zij voor het algemene publiek vervult op basis van de waarden onafhankelijkheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid, pluriformiteit en authenticiteit. Vanuit die waarden geeft de Bibliotheek invulling aan de volgende functies, die bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling van het individu en verbetering van maatschappelijke kansen van het algemene publiek:

- **Ter beschikking stellen van kennis en informatie**
- **Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie**
- **Bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur**
- **Organiseren van ontmoeting en debat**
- **Laten kennismaken met kunst en cultuur.**

Ook is een aantal onderzoeken, naar de toekomstbestendigheid van Nederlandse Bibliotheken en een tweetal onderzoeken specifiek naar de rol van de Bibliotheek Z-O-U-T voor het maatschappelijk leven, van invloed geweest op beleidsdoelen die de Bibliotheek Z-O-U-T voor de komende vijf jaar formuleert. Op die onderzoeken wordt hiernaast en hieronder verder ingegaan.

De Bibliotheek Z-O-U-T wil door integrale samenwerking in lokale netwerken een serieuze bijdrage leveren aan de mogelijkheden van alle inwoners om optimaal mee te doen aan de maatschappij.

De Bibliotheek Z-O-U-T wil door integrale samenwerking in lokale netwerken een serieuze bijdrage leveren aan de mogelijkheden van alle inwoners om optimaal mee te doen aan de maatschappij.

De Bibliotheek Z-O-U-T in haar omgeving

In opdracht van de Bibliotheek Z-O-U-T interviewde Cathy Venselaar, ambtenaar bij de gemeente Wijk bij Duurstede met de WMO in haar takenpakket en werkzaam voor de GGD Zeist, sleutelfiguren binnen de gemeenten waarin Z-O-U-T actief is, om zo in kaart te brengen welke behoeften er spelen bij inwoners in de gemeenten. Wie is er betrokken bij de organisatie van maatschappelijke evenementen, hoe gebeurt dat en welke rol kan de bibliotheek daarin spelen? In het rapport “Bibliotheek Z-O-U-T als partner binnen het maatschappelijk voorzieningenniveau: gemeenten Rhenen, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede” presenteert zij haar bevindingen. Daarnaast schreven 4 vierdejaars studenten van de opleiding Communicatie van de Hogeschool Avans uit Breda een rapport over mogelijke toekomstscenario's voor de Bibliotheek Z-O-U-T. In het rapport brengen zij in kaart wat er speelt binnen het maatschappelijk leven in de kernen waar Z-O-U-T actief is en onderzochten zij hoe die ontwikkelingen zich in de toekomst zullen ontwikkelen. Beide verkenningen laten het volgende beeld zien:

- Er worden veel maatschappelijke activiteiten georganiseerd in de kernen waar Z-O-U-T actief is, door allerlei organisaties, maar dit gebeurt te gefragmenteerd en niet goed op elkaar afgestemd.
- De Bibliotheek is een plek waar laagdrempelige ontmoeting plaatsvindt, in de vorm van culturele activiteiten, cursussen, evenementen en workshops.
- De Bibliotheek is een belangrijke schakel in de bestrijding van laaggeletterdheid, omdat de bibliotheek bij uitstek een plek is waar kinderen en laaggeletterden leren lezen. Het benodigde materiaal en de benodigde kennis om lezers te begeleiden is aanwezig.
- De Bibliotheek is een plek waar mensen naartoe gaan om zich te laten informeren, zo ook bijvoorbeeld over zorg en gezondheid. De komende jaren zal er voor veel inwoners, veel veranderen op het gebied van de zorg. De Bibliotheek kan een belangrijke schakel zijn in het afhandelen van informatievragen over de zorg, bijvoorbeeld door te verwijzen naar instanties die invulling kunnen geven aan de zorgbehoefte van de vragensteller.

De toekomstbestendige Bibliotheek

Begin 2014 verscheen het rapport Bibliotheek van de Toekomst, van het Sector Instituut Openbare Bibliotheken (SIOB). Onder leiding van Job Cohen bracht een commissie landelijke trends in kaart, die de komende jaren van invloed zullen zijn op het maatschappelijk leven. Daarbij is specifiek gekeken naar de rol die de Bibliotheken kunnen spelen binnen die trends en uitdagingen. Een aantal aanbevelingen die de commissie formuleert op basis van landelijke ontwikkelingen, zijn voor de Bibliotheek Z-O-U-T van belang:

- Sociaal geografische ontwikkelingen: naar verwachting zullen plattelandsgebieden de komende jaren leeglopen, zullen steden verjongen en omgevingen met veel groen in de buurt van steden vergrijzen. Dit, omdat ouderen die van hun oude dag willen genieten, naar deze gebieden verhuizen. Zij willen daar beschikken over voorzieningen als Bibliotheken en culturele ontmoetingsplekken. Naast de vraag naar een hoog voorzieningsniveau zal ook een verhoogde zorgvraag deze gebieden onder druk zetten.
- In lijn met deze ontwikkeling zal het aantal eenzame ouderen op het platteland en in groene omgevingen toenemen. Dit pleit voor het inrichten van laagdrempelige ontmoetingsplekken, waar veel mensen zich thuis voelen. De Bibliotheek is zo'n plek.
- Digitalisering maakt dat de nadruk komt te liggen op het toegang hebben tot informatie en niet op het bezit daarvan, in de wetenschap dat e-books het papieren boek niet zullen vervangen [Deloitte Predictions: Technology, Media & Telecommunications Predictions, 2015] Tegelijk is de hoeveelheid digitale content zo groot, dat alleen toegang tot die informatie geen meerwaarde meer is. Het is voor veel mensen ondoenlijk geworden om feit en fictie, werkelijkheid en opinie van elkaar te onderscheiden. Dit pleit voor een goede Bibliotheekvoorziening, waar inwoners getraind worden in het duiden en inschatten van informatie, in mediawijsheid.
- Digitalisering van de maatschappij neemt toe. Mediawijsheid is een steeds belangrijkere voorwaarde om mee te kunnen doen aan het maatschappelijk leven. Dit zullen veel inwoners nodig hebben. Er ligt een belangrijke taak voor de Bibliotheek, in de vorm van het aanbieden van computercursussen, scholing in mediawijsheid en 21st Century Skills.
- De Bibliotheek levert een belangrijke bijdrage aan het bestrijden van laaggeletterdheid, niet in de laatste plaats omdat de Bibliotheek een bijdrage levert aan het stimuleren van lezen en leesplezier, waardoor mensen ook andere talenten kunnen ontwikkelen: Lezen draagt bij aan ontspanning: genieten van esthetisch taalgebruik en ontsnappen uit het dagelijkse drukke leven. Het prikkelt de fantasie en stimuleert beeldingskracht en creativiteit. Laaggeletterdheid kost de Nederlandse samenleving naar schatting een half miljard euro per jaar. Door laaggeletterdheid uit te bannen, wordt er fors bespaard op uitgaven aan sociale zekerheid en gezondheidszorg én het laat mensen volwaardig deelnemen aan de maatschappij.

De Bibliotheek Z-O-U-T wil door integrale samenwerking in lokale netwerken een serieuze bijdrage leveren aan de mogelijkheden van alle inwoners om optimaal mee te doen aan de maatschappij.

Praktijk

Om de leefbaarheid van de dorpen/stadjes te vergroten is het nodig om vanuit functies te denken en niet vanuit eigen locaties. Zo veel mogelijk functies in stand houden tegen zo laag mogelijke kosten vraagt om creatieve oplossingen. Samenwerkingspartners en de Bibliotheek samenwonend in een pand en elkaars sterke kanten gebruikend betekent voor de inwoners een betere leefomgeving. Dat is de komende jaren het uitgangspunt waar de Bibliotheek Z-O-U-T zich voor in zal zetten. Samen met gemeenten, welzijnsinstellingen, dorpsteams, woningcorporaties, Vluchtelingenwerk in een gebouw. Gezamenlijk balies bemensen, zodat de gebouwen langer open kunnen, de Bibliotheek als vrolijke frontoffice voor wijkteams, gemeenten en anderen. Samen elkaars vragen leren beantwoorden, samen de digitale gemeentewinkel vorm geven, samen zorgen voor een zo goed mogelijk netwerk voor de inwoners. Dit impliceert een uitdaging. Medewerkers zijn over het algemeen zeer trouw aan hun eigen organisatie. Zo over de muren heen kijken is spannend en vraagt een andere attitude. Medewerkers van de diverse organisaties zullen samen geschoold moeten worden om elkaars vragen te kunnen afhandelen en op de juiste wijze doorverwijzen naar de juiste deskundigen. De focus van de Bibliotheek Z-O-U-T zal dan zeker liggen op de duurzame inzetbaarheid van medewerkers en het aantrekkelijk maken van deze nieuwe manier van werken.

Missie

Bibliotheek Z-O-U-T wil door integrale

samenwerking in lokale netwerken

een serieuze bijdrage leveren aan de

mogelijkheden van alle inwoners om optimaal

mee te doen aan de maatschappij.

De Bibliotheek Z-O-U-T wil door integrale samenwerking in lokale netwerken een serieuze bijdrage leveren aan de mogelijkheden van alle inwoners om optimaal mee te doen aan de maatschappij.

Zowel door fysiek als digitaal ruimte te bieden aan lezen, leren, informeren, ontmoeten en debatteren, blijft Z-O-U-T steeds gericht op het doel en komt daardoor ook met onalledaagse oplossingen.

Visie

Pijlers beleid 2016 – 2020

Op basis van bovenstaande beleidsdoelen, verkenningen en kaders formuleerde de Bibliotheek Z-O-U-T vier pijlers voor het Bibliotheekbeleid in de periode 2016-2020. Die pijlers hebben betrekking op de educatieve functie van de Bibliotheek, de fysieke locaties, de culturele programmering en de cultuurcoaches.

- Educatie en bestrijding laaggeletterdheid:** de Bibliotheek werkt structureel samen met scholen in de regio o.a. in het ontwikkelen van educatieve programma's. Dit is een landelijk concept: de Bibliotheek op School. Dat aanbod bestaat onder andere uit de inzet van leesconsulenten, die erin getraind zijn om materialen en activiteiten te ontwikkelen die aansluiten bij de belevingswereld van het individuele kind, om zo het intrinsieke leesplezier te vergroten. Uit onderzoek blijkt namelijk dat een kind zich door een brede uitdrukkingsvaardigheid beter zal handhaven in de maatschappij. Dit is een van de uitgangspunten van het Passend Onderwijs. Leesbevordering is overigens niet alleen een punt van aandacht voor de jeugd, ook in latere levensfasen en voor oudere doelgroepen blijft lezen belangrijk voor de ontwikkeling van taalvaardigheid. De Bibliotheek is in samenwerking met partijen als Stichting Lezen & Schrijven, welzijnsinstellingen, Vluchtelingenwerk Nederland, volwassenenonderwijs en gemeenten actief in het ontplooiën van cursussen en fysieke voorzieningen om laaggeletterdheid bij jong en oud te bestrijden.

2. Locaties:

- a. De Bibliotheken van Z-O-U-T bestaan uit aantrekkelijk ingerichte ruimtes, waar het fijn verblijven is. De bibliotheken zijn deels wel en deels niet bemenst. Zo kunnen ruime openingstijden gerealiseerd worden en is de Bibliotheek een plek waar mensen elkaar ontmoeten en met elkaar afspreken.
- b. Fysieke en digitale collecties worden aan de hand van collectieprofielen afgestemd op de behoeften van bewoners in een gemeente. Zo ontstaat een op maat aangeboden collectie. Daarnaast kan geput worden uit collecties uit andere Bibliotheken in provincie en land.
- c. Het personeel is deskundig en opgeleid om informatievragen te beantwoorden of de vragensteller door te verwijzen naar instellingen die met de informatievraag aan de slag kunnen. Die instellingen krijgen bovendien een plaats in de Bibliotheek, in de vorm van gezamenlijke balies, die door Z-O-U-T en verschillende (welzijns)instellingen in de gemeenten gedeeld worden.

- Vanuit een centrale locatie wordt een aantrekkelijk cultureel programma aangeboden,** door Bibliotheek en samenwerkingspartners als dorpshuizen en cultuurhuizen. Het programma vergroot de leefbaarheid van een woonkern. Communicatie over en programmering van de activiteiten (cursussen, workshops, lezingen, voorstellingen) gebeurt bij voorkeur vanuit een centrale redactie. Deze ontwikkeling is interessant voor lokale ondernemers en middenstand.
- De Bibliotheek zet cultuurcoaches in** in de regio, om verbinding te maken tussen onderwijs, inwoners en culturele instellingen/aanbieders. Creativiteit is van groot belang voor de kennis economie. Doel van de coaches is het initiëren van culturele en creatieve activiteiten en het zichtbaar maken van bestaande projecten. “Wie kennis neemt van kunst, erfgoed en media en daar bewust en actief mee bezig is, doet mee aan de samenleving en ontwikkelt begrip voor andere normen, waarden en culturen” (www.cultuuropschool.nl). Creativiteit is van groot belang voor de kennis economie.

het is niet-voldoende boeken
geheel gratis verkrijgbaar
te stellen; men moet ook
nuttelen vinden ze
door lezen door degenen
voor wie ze bestemd zijn

de Bibliotheek
T-U-O-T